

Ypäjän kunnan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kriisisuunnitelma 2023

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	3
2 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kriisiryhmä	3
2.1 Kriisiryhmän tehtäviä:	3
2.2 Kriisiryhmän jäsenet.....	4
2.3 Kriisiryhmän toimintamalli	4
3 Tietoa kriiseistä ja traumaista.....	5
3.1 Mikä on kriisi?	5
3.2 Traumatisoiva tilanne.....	5
3.3 Traumaattisen kriisin vaiheet.....	6
3.4 Posttraumaattinen stressihäiriö.....	6
3.5 Traumaperäisen stressihäiriön oireet:	7
4 Toimintamalleja äkillisissä kriisitilanteissa.....	8
4.1 tapaturma.....	8
4.2 tulipalo:	8
4.3 Lapsen katoaminen päiväkodista	9
4.4 Uhkaavasti käyttäytyvä ulkopuolinen	10
4.5 Lapsen sairaus	10
4.6 Työntekijän sairaus.....	11
4.7 Lapsen / työntekijän kuolema	11
4.8 Lapsen lähiomaisen kuolema	12
4.9 Onnettomuus tai väkivaltatilanne varhaiskasvatuksessa	12
5 Yhteystietoja	13
6 Tiedottaminen.....	13

1 Johdanto

Ypäjän kunta on sitoutunut tarjoamaan turvallisen kasvu- ja oppimisympäristön kaikille varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen lapsille sekä henkilökunnalle. Turvallisuus on tärkeä osa kuntaamme ja sen varmistamiseksi olemme laatineet yhteisen kriisisuunnitelman varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Kriisisuunnitelma sisältää toimintamallit ja ohjeet erilaisiin tilanteisiin, jotta henkilökunta ja oppilaat tietävät, miten toimia ja keneltä saada apua kriisitilanteessa. Ypäjän kunnan varhaiskasvatukseen sekä esiopetuksen yhteinen kriisisuunnitelma on tärkeä osa päiväkodin ja esiopetuksen arkea ja sen avulla pyrimme turvaamaan lasten ja henkilökunnan turvallisuuden yllättävissä tilanteissa.

2 Varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen kriisiryhmä

2.1 Kriisiryhmän tehtäviä:

- Huolehtia toimintansa suunnittelusta ja suunnitelman laadinnasta
- Kirjata ryhmän sisäinen työnjako ja vastuuketju
- Selvittää etukäteen kriisitilanteissa tärkeät paikallisesti/alueellisesti toimivat yhteistyötahot ja sopia yhteistyön periaatteista ja käytännöistä
- Pehdyttää varhaiskasvatukseen muuta henkilöstöä suunnitelmaan järjestämällä koulutusta ja hankkimalla kirjallisuutta
- Huolehtia siitä, että kaikki varhaiskasvatukseen aikuiset, lapset (ikätasoisesti) ja huoltajat tietävät, miten toimia erilaisissa tilanteissa ja miten tilanteesta tiedotetaan kriisin eri vaiheissa
- Organisoida toimintaa kriisitilanteissa
- Huolehtia välittömästä henkisen tuen tarpeesta sekä mahdollisista jatkotoimista
- Arvioida kriisitilanteissa toteutettuja toimia ja tehdä kriisisuunnitelmaan tarvittavat muutokset

2.2 Kriisiryhmän jäsenet

- varhaiskasvatuspäällikkö-varhaiskasvatuksen erityisopettaja Riikka Kuoppa (vastaa koollekutsumisesta)
- vastaava varhaiskasvatuksen opettaja Anne-Mari Paloposki (varavastaava)
- varhaiskasvatuksen opettaja Johanan Vapalahti
- varhaiskasvatuksen opettaja Emma Snowdin-Tervaniemi
- varhaiskasvatuksen opettaja Maija Lehti
- Tarvittaessa osallinen perhepäivähoitaja

2.3 Kriisiryhmän toimintamalli

- 1) Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä varhaiskasvatuspäällikölle. Jos varhaiskasvatuspäällikkö ei ole paikalla, asiaa hoitaa vastaava varhaiskasvatuksen opettaja.
- 2) Varhaiskasvatuspäällikkö tiedottaa selvittää:
 - ketä asia koskee
 - mitä on tapahtunut ja missä
 - miten kaikki tapahtui ja mitä tapahtumasta tiedetään
 - tiedottaa sivistys- ja hyvinvointijohtajaa ja kutsuu kriisiryhmän avukseen.
- 3) Kriisiryhmä kokoontuu mahdollisuuksien mukaan samana päivänä, kun tieto kriisistä on saapunut varhaiskasvatukseen. Kokoontumisen kutsuu koolle varhaiskasvatuspäällikkö.
- 4) Kriisiryhmä:
 - Käy läpi tiedot tapahtuneesta.
 - Mietti, miten kertoa asiasta lapsille, henkilökunnalle sekä huoltajille. Varmistaa tarvittaessa poliisilta, mitä saa tiedottaa.
 - Miten tukea kaikkia asianosaisia.

- Mietti, tarvitaanko yhteys kunnan ulkopuoliseen asiantuntijaan debriefing-tilaisuuden järjestämiseksi.

5) Tiedottaminen:

- Varhaiskasvatuksen henkilökuntaa informoidaan tapahtuneesta. Henkilökunta saa ohjeita asian käsittelystä ryhmissä – huhujen ehkäiseminen, oikeat tiedot.
- Kaikki tiedottaminen koulun ulkopuolelle tapahtuu ensisijaisesti varhaiskasvatuspäällikön kautta. Harkinnan mukaan tiedottaminen voi siirtyä sivistys- ja hyvinvointijohtajalle.

3 Tietoa kriiseistä ja traumaista

3.1 Mikä on kriisi?

Kriisi voi olla kehitys- tai traumaattinen kriisi. Kehitykseen ja kasvuun kuuluvia kriisejä on esim. uhmaikä, paikkakunnalle muutto. Traumaattinen kriisi jakaa elämä kahtia- ennen ja jälkeen ja ne aiheuttavat pelkoja, kauhua, inhoa sekä avuttomuuden tunnetta. Se aiheuttaa vammauttavaa vaikutusta ihmisen psyykeen.

3.2 Traumatisoiva tilanne

- tulipalo
- väkivaltatilanne
- liikenneonnettomuus
- perheväkivalta
- vakava sairaus
- läheisen äkillinen kuolema
- henkeä uhkaava tilanne
- seksuaalinen hyväksikäyttö
- avo- ja avioero
- odottamattomat tapahtumat ja menetykset

3.3 Traumaattisen kriisin vaiheet

Kriisireaktiot ovat normaaleja reaktioita ylivoimaisiin tilanteisiin.

1. Shokkivaihe (ei voi olla totta!):

Kestää muutamasta sekunnista vuorokausiin. Shokkivaiheessa ihminen pitää todellisuutta etäällä, ja hänen tietoisuutensa on usein hämärtynyt.

2. Reaktiovaihe (mitä tapahtui?):

kestää usein joitakin kuukausia. Reaktiovaiheessa ihminen alkaa kohdata tapahtunutta, ja sen aiheuttamat tunteet heräävät.

3. Käsittelyvaihe (miten tästä selviää?):

Tapahtumaa ei enää kielletä, vaan sen käsitetään olevan muutoksineen ja menetyksineen totta. Ihminen alkaa olla valmis kohtaamaan tapahtuman kaikki ulottuvuudet ja oman muuttuneen tilanteensa.

4. Uudelleen suuntautumisen vaihe (elämä voittaa!):

Tapahtuneen kanssa pystyy elämään, eikä se ole mielessä jatkuvasti. Aina välillä tuska voi kuitenkin nousta pintaan, mutta elämässä on myös iloa ja ihminen kykenee suuntautumaan tulevaisuuteen. Luottamus elämään palautuu.

3.4 Posttraumaattinen stressihäiriö

Traumatisoiva tapahtuma on mikä tahansa yksilön kokema uhkaava tilanne, joka aiheuttaa epätavallisen voimakkaita, normaalia elämää häiritseviä reaktioita. Traumatisoiva tapahtuma voi koskettaa yhtä henkilöä tai vaikutuksen piiriin voi joutua perhe, ryhmä tai yhteisö.

Traumaattinen kriisi on psyykinen tilanne, jossa yksilö kohtaa ulkoisen tapahtuman, joka uhkaa hänen ruumiillista olemassaoloaan, sosiaalista identiteettiään ja turvallisuuttaan tai tyydytysmahdollisuuksiaan.

Traumaperäinen stressihäiriö (PTSD) sisältää seuraavat osatekijät:

- 1) traumatisoiva tapahtuma
- 2) tapahtuman tunkeutuva uudelleenkokeminen ja uudelleenkuvaaminen (esim. takauamat, toistuvat ajatukset ja unet)
- 3) tapahtumasta muistuttavien paikkojen, ihmisten, keskustelujen ja muiden tekijöiden jatkuva välttely ja yleinen psykologinen turtuminen, lisäksi voi esiintyä ulkopuolisuuden tunteita, mielenkiinnon vähentymistä arkisiin toimintoihin ja tunne tulevaisuuden lyhentymisestä
- 4) jatkuvia ylivireysoireita, kuten keskittymisvaikeuksia, unihäiriöitä, ärtyisyyttä, kiukkua, vahvoja säpsähtämisreaktioita ja toimintakyvyn huononemista

Traumaattisissa kriiseissä ihmisen aikaisemmat selviytymiskeinot eivät riitä muuttuneessa tilanteessa. Stressistä voi selviytyä tehokkaimmin kohtaamalla ja läpityöskentelemällä traumaattiset kokemukset. Näin ihminen palauttaa menetetyn elämänhallinnan tunteen ja kehittää uusia selviytymiskeinoja.

3.5 Traumaperäisen stressihäiriön oireet:

- Tunne- ja impulssisäätelyn muuttuminen
- Tunnesäätely
- Vihan säätely
- Itsetuhoisuus
- Korostunut riskinotto
- Huomio- ja keskittymiskyvyn muutokset
- Muutokset minäkäsityksessä
- Tehottomuus
- Syyllisyys ja vastuu
- Häpeä
- Vähättely

- Muutokset suhteissa toisiin
- Kyvyttömyys luottaa
- Psykosomaattiset oireet
- Epätoivo ja toivottomuus
- Aikaisempien uskomusten menetys

4 Toimintamalleja äkillisissä kriisitilanteissa

4.1 tapaturma

1. Toimi rauhallisesti
2. Aloita tarvittaessa ensiapu ja soita 112
3. Aikuinen ilmoittaa varhaiskasvatuspäällikölle tapahtuman laadun, loukkaantuneen sijainnin ja nimen. Varhaiskasvatuspäällikkö/opettaja/perhepäivähoitaja ilmoittaa huoltajille.
4. Älä koskaan jätä lasta tai lapsia yksin
5. Varhaiskasvatuspäällikkö kutsuu kriisiryhmän koolle, päätetään miten ja mitä tiedotetaan henkilökunnalle, lapsille ja huoltajille.

4.2 tulipalo:

1. Suorita alkusammutus, jos mahdollista.
2. Tutki poistumisteiden turvallisuus (koeta oven lämpötilaa).
3. Huolehdi, että kuulutuksella talo tyhjennetään ihmisistä
4. Huolehdi ryhmäsi sovittuun kokoontumispaikkaan (kunnantalon pihalle) ja tarkista, että kaikki ovat paikalla
5. Ilmoita palokunta 112

6. Soita varhaiskasvatuspäällikölle (Riikka Kuoppa)
7. Varhaiskasvatuspäällikkö kutsuu kriisiryhmän koolle ja miettii toimintatavat
8. Henkilökunnan palaveri päivän päätteeksi

4.3 Lapsen katoaminen päiväkodista

Katoaminen sisällä:

1. Jos huomataan lapsen kadonneen sisätiloissa tapahtuneen toiminnan aikana, aloitetaan etsinnät välittömästi sisätiloista. Tilanteessa on kiinnitettävä huomioon kaikkien lasten turvallisuuteen. Paikalla olevista aikuisista puolet kokoaa muut lapset toiseen tilaan ja jatkaa heidän kanssaan mahdollisimman normaalia toimintaa sekä vastaa heidän turvallisuudestaan.
2. Toiset aikuiset aloittavat kadonneen lapsen etsinnät. Jos lasta ei löydy 10 minuutin sisällä, soitetaan poliisille ja yleiseen hätäpuhelimeen 112.
3. Soitetaan varhaiskasvatuspäällikölle. Jos hän on estynyt niin yhteys varajohtajaan. Mikäli varajohtajaa ei saa kiinni, otetaan yhteys sivistys- ja hyvinvointijohtajaan.
4. Asiasta ilmoitetaan samassa yhteydessä myös vanhemmille.
Varhaiskasvatuspäällikkö tekee arvion ja alkaa johtaa etsintöjä siihen asti, että pelastusviranomaiset ovat paikalla. Etsintöjä laajennetaan päiväkodin/esiopetuksen ulkopuolelle turvallisuussuunnitelmassa olevan etsintäsektorikartan avulla.

Katoaminen ulkona:

1. Jos huomataan lapsen kadonneen ulkotiloissa tapahtuneen toiminnan aikana, tarkastetaan välittömästi sisätilat, leikkimökki, talon takaa ja varasto.
2. Jos lasta ei löydy, on välittömästi 5 minuutin kuluttua otettava yhteys poliisille ja yleiseen hätäpuhelimeen 112.
3. Soitetaan varhaiskasvatuspäällikölle. Yksi aikuisista kokoaa kaikki muut lapset alatalon sisätiloihin ja toiset aikuiset osallistuvat etsintöihin.

4. Etsintää suoritetaan sektoreittain turvallisuussuunnitelmassa olevan etsintäsektorin avulla. Varhaiskasvatuspäällikkö johtaa etsintöjä. Henkilökunta ottaa omat puhelimet mukaan. Toimitaan pelastuslaitoksen ohjeiden mukaan.

Molemmissa tapauksissa:

5. Lapsen huoltajia pidetään koko ajan tasalla etsinnöistä
6. Lapsen löytyminen ilmoitetaan heti etsintöjä johtavalla henkilölle.
7. Jälkikeskustelu tapahtuman jälkeen.

4.4 Uhkaavasti käyttäytyvä ulkopuolinen

1. Ohjaa lapset pois tilanteesta esimerkiksi sisätiloihin. Lukitse ovi.
2. Soita poliisi 112

4.5 Lapsen sairaus

1. Varhaiskasvatukseen tulee tieto, jos lapsi sairastuu vakavasti tai on vaarassa menehtyä.

Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja/perhepäivähoitaja pyytää perheeltä luvan kertoa asiasta muille aikuisille. Selvitetään missä laajuudessa voidaan asiasta kertoa ja miten asiasta kannattaa kertoa lapsille (kuinka yksityiskohtaisesti ja kenelle mitään tietoa).

2. Kun lupa on saatu:

a) opettaja kertoo henkilökunnalle faktat

- mikä sairaus
- missä lapsi on ja kuinka kauan
- mahdolliset sairauteen liittyvät ulkoiset muutokset

b) opettaja kertoo ryhmän lapsille poissaolosta lapsen tasoisesti

c) opettaja huolehtii yhteydenpidosta lapsen perheeseen

d) opettaja valmistee lapsen paluun luokkaan

3. Poissaolevan oppilaan ja hänen perheensä mielipiteitä on kunnioitettava.

Jos lupaa sairaudesta kertomiseen ei saada:

- asiaa käsiteltävä, jos se nousee esille esimerkiksi huhuina
- keskustelu käydään yleisellä tasolla

4. Kriisiryhmä antaa apua erityisesti sairaan oppilaan luokkatovereille ja lähimmille kavereille

4.6 Työntekijän sairaus

1. Tieto tulee työyhteisöön varhaiskasvatuspäällikön kautta
2. Työntekijä itse antaa luvan mitä saa kertoa ja missä laajuudessa
3. Työntekijät käsittelevät asian kokouksessa ja sopivat kuinka asiasta kerrotaan eteenpäin
4. Tieto poissaolosta voidaan kertoa lapsille heidän tasoisesti

4.7 Lapsen / työntekijän kuolema

1. Varmista tieto ja kokoa tapahtumasta mahdollisimman paljon faktoja
2. Ryhmän opettaja/perhepäivähoitaja ottaa yhteyttä vanhempiin:
 - osanoton välittäminen
 - tiedustellaan huoltajilta mitä tietoa asiasta voi antaa lapsille ja henkilökunnalle (tärkeää olisi saada lupa puhua asiasta avoimesti)

3. Varhaiskasvatuspäällikkö kutsuu koolle kriisiryhmän, joka toimii kriisiryhmän toimintamallin mukaisesti
 - varattava tarpeeksi aikaa keskustelulle ja kysymyksille
 - kerrotaan faktoja, annettava kaikille tilaa puhua, itkeä, surra
 - kaikkien reaktioita tarkkailtava – tieto kriisiryhmälle
4. Jälkihoidon järjestäminen tarvittaessa (työterveys)
5. Lapsen kuolemasta voidaan lähettää tiedote tarvittaessa koteihin
6. Ulkoiset toimet
 - lipunnosto
 - Koko yksikön muistotilaisuus
7. Oppilaiden surutyö
 - keskustelu
 - seurannan jatkuttava tarpeeksi pitkään

4.8 Lapsen lähiomaisen kuolema

- Varhaiskasvatuspäällikkö neuvottelee kriisiryhmän kanssa
- Varhaiskasvatuspäällikkö kysyy perheeltä, mitä asiasta voi kertoa henkilökunnalle/lapsille (kannustetaan kertomaan)
- voidaan tehdä yhteinen surunvalittelukortti ja käydä lapsilähtöisesti kuolemaa läpi

4.9 Onnettomuus tai väkivaltatilanne varhaiskasvatuksessa

1. Ilmoita onnettomuudesta soittamalla välittömästi 112
2. Ilmoita varhaiskasvatuspäällikölle/varahenkilölle
3. Huolehdi oman ryhmäsi oppilaista ja heidän turvallisuudestaan
 - läsnäolijoiden tarkastus
4. Pysy rauhallisena
5. Pidä huoli, että lasten kanssa on aina joku aikuinen
6. Odota kriisiryhmän toimintaohjeita.

5 Yhteystietoja

Ambulanssi, poliisi, palokunta: 112

Kunnanjohtaja Tatu Ujula p. 044 491 0071

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Sini Lilja p. 050 574 7744

Varhaiskasvatuspäällikkö- erityisopettaja Riikka Kuoppa (kriisiryhmän johtaja) p. 044 435 2028

Anne-Mari Paloposki (kriisiryhmän varajohtaja) p. 044435 2015

Ypäjän terveysasema p. 03 4191 2151

Kiinteistöhoitaja Taisto Kuusinen 040 084 1534

Seurakunta Ypäjä, virasto 02- 76 73 108 (klo 9-12)

Työterveyshuolto: Terveystalo 030 600

Myrkytystietokeskus p. 0800 147111

Kiusattujen Tuki 09-6824 9910

Suomen mielenterveysseuran kriisipuhelin 09-2525 0111

MIELI kriisipuhelin p. 09 2525 0111

Lasten ja nuorten puhelin 116 111 (ma-pe klo 14-20, la-su klo 17-20)

A-klinikka 03 4191 2410

6 Tiedottaminen

Kaikki päiväkodin/perhepäivähoidon ulkopuolelle suuntautuva kriisitilanteiden viestintä ja tiedottaminen kulkee varhaiskasvatuspäällikön kautta. Tarvittaessa tiedottamista voi hoitaa myös sivistys- ja hyvinvointijohtaja.